

## ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПЛОДІВ ЛОХИНИ (БУЯХІВ) В УМОВАХ КИЄВА

**В. О. Сіленко, В. Т. Гонтар, кандидати сільськогосподарських наук  
С. В. Марченко, аспірант\***

*Наведено результати вивчення маси та дегустаційних показників плодів буяхів (лохини) за умов вирощування в Лісостепу України. Дослідження проводили на п'яти сортах буяхів (Аманда, Блустар, Джонні, Керрі, Чік). За комплексом позитивних показників якості ягід виділено кращі сорти – Чік та Джонні.*

***Vaccinium corymbosum L., буяхи, маса ягід, якість, смак, забарвлення, дегустація.***

Особливе місце в садівництві України належить ягідним культурам, які характеризуються швидкоплідністю та високою якістю продукції. Останнім часом все більша увага виробників звертається до малопоширених плодових культур, однією з яких є буяхи (голубика канадська високоросла, лохина, *Vaccinium corymbosum L.*) [1].

Одними з основних показників, що визначають якість продукції, є величина й одномірність ягід, а компонентом врожайності й ознакою їх товарних якостей є маса. Величина ягід є не лише сортовою ознакою, а й залежить від погодних умов, вмісту вологи в ґрунті та обрізування [7]. Господарська цінність культури визначається не тільки розмірами, але і якістю врожаю, зокрема товарністю та транспортабельністю плодів.

Ягоди буяхів користуються великою популярністю не лише у свіжому вигляді. Завдяки цій культурі значно розширився асортимент ягідної продукції, особливо для дитячого харчування [2, 3]. Плоди буяхів можна вживати у свіжому й переробленому вигляді. Заморожені ягоди можна зберігати до 18 місяців. Велике значення для збереження вітамінів у ягодах мають способи одержання соків, екстрактів, джемів, компотів [8]. Вони містять цукор, органічні кислоти, дубильні речовини, антоціани, лейкоантоціани, катехіни [4]. Харчова та лікувальна цінність обумовлена високим вмістом в плодах вітамінів, флавоноїдів, пектинів, амінокислот, мінеральних солей [7]. Виходячи з вище сказаного, нами були закладені дослідні ділянки з вивчення господарсько-біологічних ознак та адаптивності сортів буяхів в умовах Правобережного Лісостепу України.

**Мета дослідження** – вивчити біологічні та господарські ознаки, а також якість ягід, п'яти досліджуваних сортів буянів за умов вирощування в Лісостепу України.

**Матеріали і методи дослідження.** Експеримент проводили впродовж 2011–2012 років на базі НДП «Плодоовочевий сад» НУБіП України. Рослини висаджували навесні 2008 р. за схемою 3х1 м; варіанти розміщували рендомізованим методом у трьох повтореннях. У досліді вивчали 5 сортів американської селекції: Джонні, Чік, Аманда, Керрі, Блустар. Закладання насаджень, необхідні обліки й спостереження проводилися відповідно до

\* Науковий керівник - кандидат сільськогосподарських наук В. О. Сіленко.

«Методики державного випробування сортів плодових і ягідних культур» [5] та «Программы и методики сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур» [6].

**Результати дослідження та їх аналіз.** Оцінка якості ягід, а саме їх величина, однорідність та смакові характеристики є одними з основних показників, що визначають якість продукції в цілому. Маса ягід є компонентом врожайності та ознакою їх товарних якостей. Величина ягоди визначає конкурентоспроможність сорту та впливає на реалізаційну ціну на ринку.

За даними таблиці 1 досліджувані сорти в 2011 р. різнилися істотно за середньою масою, яка коливалася від 0,8 г до 2,3 г.

### 1. Оцінка маси ягоди буяхів, 2011–2012 рр.

| Сорт                    | 2011 р. |             | 2012 р. |             | Середнє за два роки |             |
|-------------------------|---------|-------------|---------|-------------|---------------------|-------------|
|                         | середня | максимальна | середня | максимальна | середня             | максимальна |
| Аманда                  | 1,6     | 2,4         | 1,1     | 1,2         | 1,4                 | 1,8         |
| Блустар                 | 1,8     | 2,3         | 1,6     | 2,2         | 1,7                 | 2,2         |
| Джонні                  | 2,3     | 2,8         | 2,3     | 2,6         | 2,3                 | 2,7         |
| Керрі                   | 0,8     | 1,4         | 0,6     | 0,8         | 0,7                 | 1,1         |
| Чік                     | 1,8     | 4,0         | 2,1     | 2,8         | 1,9                 | 3,4         |
| <i>HIP<sub>05</sub></i> | 0,25    | 0,36        | 0,35    | 0,23        |                     |             |

Найбільша середня маса в сорті Джонні (2,3 г), причому цей показник істотно вищий інших сортів, а істотно нижчий показник середньої маси в сорті Керрі (0,8 г). Максимальний показник великоплідності виявлено в сорті Чік, у якого середня маса найбільших ягід становила відповідно 4 г, що істотно більше від решти досліджуваних сортів.

Серед сортів буяхів у 2012 р. істотно вищою середньою масою ягід відзначилися сорти Чік та Джонні (2,1–2,3 г). Плоди сортів Керрі й Аманда мали істотно меншу середню масу порівняно з іншими сортами. Найбільшу масу має сорт Чік і Джонні – 2,8 та 2,6 г, дещо меншу Блустар – 2,2 г.

Аналіз одержаних даних свідчить, що упродовж двох років досліджень показники середньої та максимальної маси ягоди були найкращі в сортів Джонні та Чік. Сорт Керрі в середньому за два роки відзначився найменшою середньою масою – 0,7 г. Максимальна маса ягід коливалась від 1,1 до 3,4 г, а в середньому за два роки найбільшу максимальну масу мав сорт Чік (3,4 г).

Дегустаційна оцінка якості ягід є досить важливим елементом під час вивчення особливостей сортів. Вона спрямована на визначення характеру смаку, маси, форми, забарвлення та загальної оцінки. Дегустаційну оцінку свіжих плодів проводили в стані їх знімальної стиглості (вона співпадає із споживчою) (табл. 2).

### 2. Характеристика ягід буяхів, 2011 р.

| Сорт    | Форма ягід   | Забарвлення ягід | Характер смаку | Дегустаційна оцінка, бал |
|---------|--------------|------------------|----------------|--------------------------|
| Аманда  | плоскі       | темно-сині       | солодкий       | 7,6                      |
| Блустар | плоскі       | темно-сині       | солодкий       | 7,4                      |
| Джонні  | плоскі       | темно-сині       | солодкий       | 7,9                      |
| Керрі   | продовгуваті | чорні            | солодкий       | 7,1                      |
| Чік     | плоскі       | темно-сині       | солодкий       | 7,9                      |

Під час проведення дегустації встановлено, що різниці між сортами за характером смаку немає, усі сорти мають солодкий смак. У сортів Блустар, Джоні, Чік та Аманда ягоди за формою плоскі, лише сорт Керрі має продовгуваті ягоди. Всі сорти мають покривне темно-синє забарвлення ягід за винятком Керрі, ягоди у якого чорні.

Найвищою дегустаційною оцінкою відзначилися сорти Джоні та Чік 7,9 балів, а найменшу оцінку отримав сорт Керрі – 7,1 бала.

**Висновки.** За даними дворічних спостережень встановлено, що:

- найбільшу середню масу ягід за 2011 та 2012 роки мав сорт Джонні, а найменшу – Керрі;
- найбільшу максимальну масу плодів у середньому мав сорт Чік, найменшу – сорт Керрі;
- найвищу дегустаційну оцінку 7,9 балів отримали сорти Чік та Джонні. Смак усіх ягід було визначено як солодкий;
- сорт Керрі відрізняється від решти чорним забарвленням та продовгуватою формою ягід.

### Список літератури

1. Андрусів Б. М. Вирощуємо чорницю / Б. М. Андрусів. – Львів : Наукове товариство ім. Шевченка, 2006. – 110 с.
2. Гримашевич В. В. Лесные напитки и деликатесы / В. В. Гримашевич, П. Н. Таргонский, Н. В. Гримашевич. – Минск : «Ураджай», 1994. – 320 с.
3. Лебедева А. М. Химическая изменчивость черники обыкновенной в фитоценозах южной тайги Брусничные в СССР / А. М. Лебедева, С. Я. Тюлин // Ресурсы, интродукция, селекция : Сб. науч. трудов. – Новосибирск : Наука, 1990. – С. 150–156.
4. Махов А. А. Зеленая аптека / А. А. Махов. – 4-е изд., дополн. – Красноярск : Красноярское книжное изд-во, 1993. – 189 с.
5. Методика державного випробування сільськогосподарських культур. Випуск 5 (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця) / За ред. В. В. Волкодава. Державна служба з охорони прав на сорти рослин. – К., 2002. – 72 с.
6. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под ред. Е. Н. Седова. – Орел : ВНИИСПК, 1999. – 608 с.
7. Рупасова Ж. А. Голубика высокорослая: оценка адапционного потенциала при интродукции в условиях Беларуси. НАН Беларуси. Центральный ботанический сад / Ж. А. Рупасова, В. Н. Решетников. – Минск : Белорусская наука, 2007. – 442 с.
8. Шумейкер Дж. Ш. Культура ягодных растений и винограда / Дж. Ш. Шумейкер. – М. : Изд-во иностранной литературы. 1958. – 298 с.

*Представлены результаты изучения массы и дегустационных показателей плодов голубики в условиях выращивания в Лесостепи Ураины. Исследования проводили на пяти сортах (Аманда, Блустар, Джонни, Керри, Чик). По комплексу положительных показателей качества ягод выделены лучшие сорта голубики Чик и Джонни.*

***Vaccinium corymbosum L., голубика, масса ягод, качество, вкус, окраска, дегустация.***

*The authors presents results of the study of the mass and performance tasting blueberry fruit in a steppe of Ukraine. Investigations were carried out in five grades (Amanda, Bluestar, Johnny, Kerry, Chick). On a set of positive indicators of quality grapes selected best varieties of blueberry Chick and Johnny.*

***Vaccinium corymbosum L., blueberry, berry weight, quality,color, taste.***

